

arbetslust

N°2 | 2025

en tidskrift om människa, hälsa och arbetsliv i Västra Götalandsregionen

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

**Vulva-
mottagningen**
ger sina patienter
en röst

SIDAN 6-7

130 000

HYLLMETER SAMLAR
REGIONENS MINNEN

SIDAN 8-11

Tio år sedan VGR fick
UNIK GUIDE
för systematiskt arbets-
miljöarbete

SIDAN 16-17

Diskriminering: Kön

"Kvinnor utsätts för
större belastning."

SIDAN 12-15

Nya regiondirektören:

**"Det måste bli enklare att
göra sin röst hörd."**

SIDAN 4-5

Arbetslust är en tidning för dig som arbetar inom VGR. Här kan du läsa om **hälsa och arbetsliv**. Du får lära känna medarbetare, besöka arbetsplatser, ta del av aktuell forskning och satsningar inom VGR. Och mycket mer.

Arbetslust ges ut fyra gånger per år av Hälsan & Arbetslivet och Institutet för stressmedicin.

arbetslust

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Hälsan & Arbetslivet
www.vgregion.se/halsan

Institutet för stressmedicin
www.vgregion.se/stressmedicin

ANSVARIG UTGIVARE:
Åsa Ohlsson Drangel

REDAKTÖR:
Åsa Rehnström,
asa_rehnstrom@vgregion.se

TIDSKRIFTSRÅD:
Anna Selander
Hälsan och Stressmedicin,
anna_selander@vgregion.se

Marica Heimdahl
Institutet för stressmedicin,
marica_heimdahl@vgregion.se

Rebecka Bleckert
Hälsan och Arbetslivet,
rebecka_bleckert@vgregion.se

Birgitta E Larsson
Sahlgrenska Universitetssjukhuset,
birgitta_e_larsson@vgregion.se

Angelica Hadzikostas
Kulturförvaltningen
angelica_hadzikostas@vgregion.se

LAYOUT OCH ILLUSTRATION:
Joen Wetterholm, joen@joenart.se

DISTRIBUTION:
Adress- och distributionscentrum,
010-44 136 94
adress_distributionscentrum@vgregion.se

TRYCKERI:
Risbergs Uddevalla
Svanenmärkta

Ann-Charlotte Järnström tog över jobbet som regiondirektör efter Håkan Sandahl i efterdyningarna av stormen kring Millenium. Hur var det? Och vad kommer prägla hennes ledarskap? Arbetslust träffade den nytillträdde regiondirektören i Göteborgs botaniska trädgård och frågade.

på gång på gång på gång

Forskaren förklarar psykisk ohälsa bland unga kvinnor

Den nya föreläsningen i Institutet för stressmedicins digitala serie, Forskaren förklarar, tar upp det aktuella ämnet psykisk ohälsa bland unga vuxna.

Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken för långvarig sjukskrivning bland unga och unga kvinnor har en högre risk för långvarig sjukskrivning än unga män.

Helena Tinnerholm Ljungberg

I det nya avsnittet av Forskaren förklarar deltar Helena Tinnerholm Ljungberg. Hon är biträdande lektor vid Karolinska institutet och forskare inom arbetsmiljö, arbetshälsa och genus.

Hennes föreläsning tar avstamp i den kvalitativa intervjustudien GUNGA – Genusperspektiv på unga vuxnas sjukskrivningar.

Föreläsningen finns tillgänglig för alla på Institutet för stressmedicins hemsida.

Läs även artikeln om stressrelaterad ohälsa bland kvinnor på sidan 6.

upplever teknikstrul på jobbet varje dag.

Arbetsmiljöundersökningen bygger på svar från cirka 17 600 sysselsatta i olika branscher. Den genomförs normalt vartannat år och är en del av vår officiella statistik om arbetsmiljö och arbetsskador.

Du hittar undersökning för 2024 på Arbetsmiljöverkets hemsida.

Skapa bättre arbetsmiljö med puls- och uppföljningsmätningar

Nu blir det enklare att mäta hur den egna arbetsplatsen mår. Via det digitala verktyget MAPS går det från och med i vår att göra puls- och uppföljningsmätningar som kan användas i det systematiska arbetet med att förbättra arbetsmiljön och patientsäkerheten.

Mätningarna förbereds av

chefer i samråd med HR, skyddsombud och medarbetare. De ska vara noga förberedda och ha ett tydligt syfte som är väl förankrat hos medarbetarna.

MAPS används även för Västra Götalandsregionens medarbetarundersökning och när den genomförs pausas övriga mätningar.

Nu kan du vaccinera dig mot HPV på arbetstid

Fram till den 30 juni erbjuder Västra Götalandsregionen sina medarbetare att vaccinera sig mot humant papillomvirus (HPV) på arbetstid. Erbjudandet är kostnadsfritt och vänder sig till kvinnor, ickebinära eller transmän med livmoderhalsen kvar och som är födda 1994–1999.

Vaccinationen är en del av ett nationellt projekt för att utrota livmoderhalscancer till 2027.

Erbjudandet gäller oavsett anställningsform och du kan vända dig till din närmaste

BILD: VGR

chef om du vill ta del av det. Du hittar information om hur du kan boka tid för vaccination här:

Så är arbetsmiljön i Sverige

Är du intresserad av hur arbetsmiljön i stort ser ut i Sverige? Kanske vill du veta hur din bransch står sig i förhållande till andra, eller lära dig mer om de utmaningar som andra verksamheter inom samma

område har? Nu är Arbetsmiljöverkets stora arbetsmiljöundersökning för 2024 färdig.

Den visar att de flesta trivs bra på sitt arbete. Men också att arbetsmiljöriskerna är olika för kvinnor och män och att var tredje person

KOLLEGAN HAR ORDET

”Hälso- och sjukvården

är en spegel av ett samhälle som är marinerat i genusnormer”

Anke Samulowitz är regionutvecklare på Kunskapscentrum för jämlik vård och forskar om genusnormer, smärta och psykosocialt stöd. Hon vill ta reda på när och hur omedvetna och könsstereotypa föreställningar styr smärtvården och uppmanar Arbetslusts läsare att ”normspana”.

Varje gång jag pratar om smärta, på föreläsningar, med kompisar, arbetskamrater eller på en fest, delar människor med sig av sina egna erfarenheter i mötet med hälso- och sjukvården. Oftast handlar det om att inte bli trodd, att inte bli tagen på allvar. Nästan alltid handlar det om kvinnor. När jag talar med hälso- och sjukvårdspersonal får jag ofta höra att det är en utmaning att behandla långvarig smärta, att det sällan finns några enkla lösningar och att det ofta bli fel i mötet med patienten. Även här handlar det mest om kvinnor. Varför är det så?

SMÄRTA ÄR EN högst personlig upplevelse som inte går att mäta med vare sig med röntgen eller labbprover. I ett frågeformulär om smärta som tagits fram av forskare i Kanada kan man välja mellan 78 olika ord för att beskriva sin smärta. Hur smärta bedöms och behandlas i hälso- och sjukvården bygger i hög grad på hur patienten beskriver sin smärta och hur personalen tolkar patientens berättelse. Och forskning har visat att sannolikheten är stor att kvinnor och män bedöms olika.

I min forskning har jag bland annat undersökt hur kvinnor och män förväntas uppleva och uttrycka sin smärta och vilka konsekvenser det kan få för deras vård. Många studier har visat att lek- och hälso- och sjukvårdspersonal förväntar sig att kvinnor överdriver och dramatiserar sin smärta medan män förnekar den – vilket kan påverka smärtbedömningen. En annan stereotyp föreställning handlar om att kvinnor är bättre än män på egenvård – vilket kan

påverka vilken behandling som rekommenderas. Det finns också en förväntan att män inte gärna pratar om sitt psykiska mående, som nästan alltid påverkas vid långvarig smärta. Det kan leda till att män inte får det emotionella stöd de behöver.

DET FINNS INGEN biologisk grund för de här förväntningarna, de bygger helt på antaganden om hur kvinnor och män är. Vi ser dem i samhället, i hälso- och sjukvården och på arbetsplatsen. Det finns undantag men mönstret är tydligt. Män förväntas bita ihop. Samtidigt, när de visar sin smärta är chansen större att arbetsplatsen anpassas, medan kvinnor i större utsträckning förväntas rätta sig efter förutsättningarna, att träna, göra yoga och lära sig att anpassa sitt liv till smärtan.

INGEN HÄLSO- och sjukvårdspersonal som jag har talat med vill göra omotiverade skillnader mellan kvinnor och män. Men hälso- och sjukvården är en spegel av samhället som är marinerat i genusnormer. Medarbetarna behöver tid och verktyg för att kunna bli medvetna om sina föreställningar, de behöver reflektera och diskutera med arbetskamraterna. Och det räcker inte med det. Vi behöver alla hjälpas åt att synliggöra normer och att motverka de som kan leda till orättfärdiga skillnader. Min tidigare arbetskamrat och chef har liknat det vid kantarellplockning. Först hittar jag ingenting men när jag väl hittat några kantareller tycks de plötsligt vara överallt. Så brukar det vara när vi börjar se oss omkring och ”spanar

efter genusnormer”. Vi kan se dem i filmer, tidningar, reklam, på arbetsplatser, i familjer och affärer.

JAG FÅR OFTA höra att Sverige är ett jämställt land, att det borde vara självklart att vi har gjort upp med förlegade stereotyper om kvinnor och män. Men så är det inte. Det kan hända att vi skäms när vi upptäcker att vi inte alltid är så jämställda och att vi därför helst inte vill medge det. Men vi är alla påverkade av normer. De påverkar hur vi ser på oss själva och andra utifrån bland annat kön.

När jag arbetar med personalgrupper ser jag hur värdefullt det är när någon ”bjuder på sig själv”. Det kan bryta isen och får andra att våga berätta att de kanske inte alltid är så medvetna om sina förutfattade meningar. När vi börjar normspana, diskutera normer med andra och utmana oss själva bidrar vi till att alla får vara lite mer som de är och lite mindre som de förväntas vara.

Anke Samulowitz

FOTO: KUNSKAPSCENTRUM FÖR JÄMLIK VÅRD

Kunskapscentrum för jämlik vård ...

... uppmärksammar omotiverade skillnader i hälso- och sjukvården och ger stöd till hälso- och sjukvården för att motverka dem.

Läs även Arbetslusts artikelserie om de sju diskrimineringsgrunderna. I det här numret har vi kommit fram till kön. Se sidan 6–9.

Nya regiondirektören vill se en öppnare kultur

Det har stormat kring VGR:s största digitaliserings-satsning någonsin. Nu är införandet av Millennium pausat på obestämd tid. Mitt i turbulensen kliver Ann-Charlotte Järnström in som tillförordnad regiondirektör.

text Julia Arell foto Sofia Sabel

VGR:s nya regiondirektör tycker om att fixa i trädgården och besöker gärna Göteborgs botaniska trädgård. Där träffar Arbetslust henne för ett samtal om den nya yrkesrollen.

I Göteborgs botaniska trädgård står träden och tulpanerna i full blom.
– Jag växte upp i Göteborg och har varit här mycket med skolan. Nu går jag gärna hit och promenerar under olika årstider. Näsduksträdet har jag känt till sen jag var liten. Det är en fin oas i storstaden, säger hon medan vi slår oss ner på en bänk innanför entrén.

TRÄDGÅRD VISAR SIG vara ett stort intresse för den tillförordnade regiondirektören. I övrigt finns inte mycket tid för avancerade hobbyer, som hon uttrycker det.

– Familjen är viktig. Jag har man och två barn, samt bonusbarn och bonusbarnbarn. Jag tycker om att vara ute. Vandra, paddla kajak och sådant. Man behöver vårda både kropp och knopp när man har ett yrke som kräver mycket, säger hon.

Bara en dryg månad har gått sedan Ann-Charlotte Järnström tog över rodet efter den förra regiondirektören Håkan Sandahl. Själv beskriver hon sig som en förändringsledare – ekonom i grunden, även om den finansiella sektorn aldrig har lockat.

– Jag har jobbat i princip hela min yrkeskarriär i offentlig sektor. Min drivkraft har alltid varit att bidra till att skapa nytta för skattepengarna.

Ann-Charlotte Järnström har en bakgrund som kommundirektör i två kommuner. Hon har även varit vd på Väst-Kom, som arbetar på uppdrag av de fyra kommunalförbunden. Senast kommer hon från rollen som ekonomidirektör i VGR.

NÄR HON UTSÅGS till regiondirektör skedde det i kölvattnet av pausningen av Millennium. Frågan har präglat den första tiden på posten.

Ann-Charlotte menar att ledningen har ansvar för att det blivit som det blivit.

– Vi har misslyckats. Det är inte en enskild sak som har gått fel, utan många samverkande faktorer. Det gör det komplext och svårt. Vi har bytt ett IT-system, samtidigt som vi har infört standardiserade arbetsflöden och begrepp, samt inbyggda stöd för att följa lagstiftningen. Dessutom var inte IT-systemet färdigt att använda. Nu måste vi ta oss

ur den här krisen, för det är faktiskt en kris. Men det ger oss en möjlighet att lära, vilket är positivt inför framtiden.

Hon betonar vikten av att ta till sig både konsultbolaget KPMG:s externa utredning och den input som kommit från medarbetare som utvecklat och använt systemet. Fyra handlingsalternativ diskuteras i koncernledningen, och beslut behöver fattas inom den närmaste tiden.

Men en sak är säker:

– Det kommer inte hända igen att vi rullar ut ett så här stort system på samma vis. Vi kommer hitta andra sätt där medarbetarna får chans att träna och utbilda sig.

Lätt blir det inte. Ann-Charlotte är ödmjuk inför att vårdinformationssystem är komplexa, och att det krävs ett förändringsarbete i hela organisationen för att lyckas.

– **DET HÄR ÄR ETT** av de svåraste uppdragen jag haft i min karriär, medger hon.

Som regiondirektör är Ann-Charlotte Järnström ytterst ansvarig för arbetsmiljön för 57 000 anställda. Centrala frågor för henne är att alla ska ha rätt förutsättningar att utföra sitt jobb, vara delaktiga och känna att man är del av en helhet.

Men reaktionerna efter Millennium bekymrar henne.

– Jag hör historier om hur man mobbar människor som varit engagerade i programmet, som lagt sin själ i det här under flera år. Det är inte okej, så kan vi inte ha det på VGR.

Ann-Charlotte tycker att vi behöver prata mer om vad en arbetsmiljö faktiskt är.

– En kultur är summan av de beteenden vi tillåter eller önskar. Just nu känns det som att klimatet i vissa fall är väldigt hårt och det märks i sociala medier och på andra sätt.

Hon betonar att arbetsgivaren har ett stort ansvar för arbetsmiljön, men vill nyansera bilden.

– Det tenderar att låta som om det bara är arbetsgivaren som ska fixa min arbetsmiljö. Det håller jag inte helt med om. Vi är varandras arbetsmiljö.

– Vi har ett ansvar i ledningen för att det blivit som det blivit, men vi måste ta

oss vidare. Det hjälper inte att bara fortsätta prata om hur dåligt allt har varit, det tar oss inte ur krisen. Sedan är jag ödmjuk och förstår, att det här inte blev bra för någon, säger hon.

Ann-Charlotte vill också se ett öppnare samtalsklimat.

– Det måste bli enklare att göra sin röst hörd, säger hon.

DET BÖRJAR BLI dags att avrunda.

Ann-Charlotte har bråda dagar och nu väntar en planeringseftermiddag med staben.

– Vi ville komma ut från kontoret lite, så vi bokade ett rum här, säger hon och sveper med armen över trädgården.

Ja, man får passa på när en av Göteborgs vackraste platser är en del av verksamheten.

En stund senare råkar vi på Ann-Charlotte igen när hon hastar förbi Botaniskas blombutik. Hon hejar glatt, stannar till och böjer sig över några krukor kaukasisk förgätmigej.

– Åh, så fina! Nu blir man lite sugen. Jag får nog svänga förbi i eftermiddag när vi är klara. •

”

När är ditt jobb som...

... roligast?

Jag tycker om att jobba med människor. Det är det roligaste, att se människor utvecklas i sina roller och att jag kan bidra till det. Jag leder mycket genom andra och har inte så stort kontrollbehov. Man måste ha tillit till att människor kan och gör sitt bästa, samtidigt som man finns där som stöd.

... svårast?

– Den politiska styrningen är det klurigaste, men också tjueningen med det här jobbet. Som tjänsteperson ska man vara neutral och faktabaserad, samtidigt som partierna vill påverka besluten. Det kan ibland vara svårt att navigera.

Hur vi pratar och förstår vård

påverkar hälsan

Att kunna ge och få bra vård kan vara en fråga om kommunikation. Just nu pågår en satsning i VGR som ska göra det lättare för patienter att förstå information från hälso- och sjukvården.

På Vulvamottagningen på Angereds närsjukhus är det något man arbetat med länge. Genom modeller och rutiner skapar de trygga möten med sina patienter.

text Åsa Rehnström foto Sofia Sabel

Hälsolitteracitet. Så kallas vår förmåga att få tag på, förstå, kommunicera och använda hälsoinformation. Internationella studier visar att så många som 50 procent av befolkningen har brister i sin hälsolitteracitet. Det kan medföra att vi till exempel inte vet vart vi ska vända oss för att få rätt vård eller förstår hur och när vi ska ta en medicin.

– Bristande hälsolitteracitet kan leda till minskad patientsäkerhet och sämre hälsa, säger Ebba Linderöth, strateg och samordnare för social hållbarhet på Sahlgrenska Universitetssjukhuset och projektledare för VGR:s arbete med hälsolitteracitet.

Sahlgrenska Universitetssjukhuset är initiativtagare till Västra Götalandsregionens arbete med att öka hälsolitteraciteten. Hälso- och sjukvården ska bli bättre på att kommunicera information på ett sätt som är enklare för patienter att förstå – oavsett individuella förutsättningar.

PÅ VULVAMOTTAGNINGEN på Angereds närsjukhus har de lång erfarenhet av att anpassa och utveckla kommunikationen med och bemötandet av sina patienter.

Etab El Metowri är undersköterska på mottagningen och visar runt i lokalerna.

– Hit kommer tjejer och kvinnor som har utsatts för könsstympning och en del behöver hjälp med en så kallad öppningsoperation. Många kommer med ett trauma i bagaget, vilket ställer höga krav på bemötandet. Vårdbesöket får inte bli ett nytt trauma, säger Etab som stöttar kvinnorna genom hela vårdupplevelsen.

Många av patienterna på Vulvamottagningen är könsstympade kvinnor och det är inte alltid som de vet hur deras underliv ser ut. Då är modeller i lera ett bra hjälpmedel.

”

För många av patienterna är det första gången de förstår hur de ser ut.

Etab El Metowri,
Vulvamottagningen

Hon berättar att Vulvamottagningens patientgrupp generellt sett har en låg kunskap om hur deras kropp och underliv fungerar. Många kommer från kulturer där det är tabu att prata om kvinnans kön och sexualitet och det är vanligt att man inte vet hur ens eget underliv ser ut.

– Och hur ska man kunna relatera till något man aldrig sett. För att kunna informera om hur deras kropp fungerar och hur den ser ut behöver vi börja med att ge dem ord och kunskap. Många saknar exempelvis kunskap om klitoris storlek.

TILL SIN HJÄLP har Etab och hennes kollegor små modeller i lera av könsstympade vulvor och en klitoris. Modellerna har beställts av en konstnär för att kunna konkretisera och visa patienterna hur deras underliv ser ut och vad operationen innebär.

Etab tar fram modellerna för att visa. Hon radar upp fem vulvor med olika färg och storlek. Modellerna representerar olika former av könsstympning och kraften i den visuella upplevelsen blir tydlig.

– För många av patienterna är det första gången de förstår hur de ser ut. En del har trott att de bara har en öppning eller att klitoris är borta fastän den inte är det, säger Etab.

Modellerna öppnar upp till samtal. Inte bara om kroppen. Det kan vara första gången patienten pratar med någon om sin kropp och vad man varit med om. Därför arbetar mottagningen mycket på att ge patienterna möjlighet att uttrycka känslor, tankar och ställa frågor.

Vulvamottagningen har även tagit fram en informationsbroschyr som stöd i sitt arbete. Innehållet bygger på deras erfarenheter från verksamheten.

FÖRRA ÅRET SÖKTE mottagningen även pengar ur VGR:s innovationsfond för att kunna utveckla modeller och material och göra dem tillgängliga för fler verksamheter.

Hanna Edvardsson är verksamhetsutvecklare på Vulvamottagningen:

– Just nu håller vi på att kartlägga behoven hos olika vårdinstanser och undersöka vad patientgruppen har för tankar och behov. Vi vill utveckla material som kan ge våra patienter en bättre förståelse för sin egen kropp och sin hälsa. Förhoppningen är att det ska bli något som kan spridas och användas av många, säger hon.

ATT SPRIDA KUNSKAP är en central del i arbetet med hälsolitteracitet. Ebba Linderöth berättar att VGR:s satsning på hälsolitteracitet bygger på just kunskapshöjande insatser. Hittills har man genomfört en konferens, skapat en sida på vårdgivarwebben och just nu håller man på att ta fram en ny webbaserad utbildning om hälsolitteracitet.

– I satsningens alla delar handlar det om att samla ihop och presentera olika metoder och verktyg som är framtagna för att ta hänsyn

till begränsad hälsolitteracitet hos patienter. För att främja patientsäkerhet, jämlik vård och personcentrering.

Även på Vulvamottagningen är personcentrering ett nyckelbegrepp. För Etab är det en riktlinje i alla patientmöten.

– Jag försöker vara lyhörd, förstå helheten och se människan. Och aldrig, aldrig döma, säger hon. •

Tips!

Läs mer om hälsolitteracitet på vårdgivarwebben:

Etab El Metowri visar lådan med modeller. Den största är en färgglad modell av klitoris, som förvånar många. ”De flesta tror att klitoris bara är det lilla som syns på utsidan”, säger hon.

Regionarkivet

bevarar vårt gemensamma minne

Tusentals hyllmeter, miljontals handlingar – och en och annan silverfisk. På Regionarkivet jobbar Anette Hagvall och Johan Lindgren med att gallra och strukturera ett material som spänner över århundraden. Men allt kan inte sparas, och att digitalisera allt är inte aktuellt.

text Julia Arell foto Sofia Sabel

Hissen gnisslar. Vi är på väg ner i hjärtat av Regionarkivet, Västra Götalandsregionens väldiga magasin i centrala Vänersborg. Innan vi kommer in passerar vi en luftsluss.

– Det är för att hålla värme och fukt ute, säger arkivarien Anette Hagvall.

HÄR NERE, på 130 000 hyllmeter som sträcker sig från golv till tak, bevaras allmänna handlingar från Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen till eftervärlden – allt från gamla skolbetyg till landstingshandlingar och journaler från 1800-talet.

”

Vi hittar det mesta, men många gånger tar det lite tid.

Anette Hagvall,
arkivarie på
Regionarkivet

Kollegan Johan Lindgren blickar nyfiket upp.

– Det här är verkligen inte min hemmiljö, erkänner han. Jag sitter mest på kontoret i Göteborg.

Anette jobbar med utlämningsärenden och har lång erfarenhet av att leta i arkivets gömmor. – Kom, säger hon och stegar i väg över den grå gummimattan.

Hon vill visa oss arkivets guldklump. Bakom varje branddörr döljer sig en ny sektion av tätpackade hyllor, så gott som identisk med den förra.

– Här.

Hon stannar vid en skylt märkt Drätsel-

kammaren i Göteborg och vevar isär hyllorna. Snart uppenbarar sig ett bibliotek som skulle kunna vara hämtat ur Disneyfilmen “Skönheten och odjuret” – rader av läderinbundna volymer med guldräglade ryggar. Den tjockaste är nästan en underarm bred.

– Hade de inte varit så vackra hade de nog gallrats bort för länge sen. Verifikationer är kanske inte så spännande i sig, säger Anette.

Hyllorna stängs igen. Det går inte att låta bli att undra: har någon någonsin blivit klämd här?

– Nej, inte klämd. Det är bara att stoppa med foten egentligen, men känslan av att

Arkivarierna Johan Lindgren och Anette Hagvall tittar på en av Regionarkivets böcker som kanske är mer vacker än intressant att läsa. En läderinbunden volym med guldräglad rygg, full av bokföringsdokument.

något kommer emot en kan vara skrämmande, säger Anette.

ATT JOHAN LINDGREN blev arkivarie var lite av en slump.

– Jag har alltid gillat historia, men det finns inte jättemycket jobb. Så jag utbildade mig till lärare, men det skavde. Då fick jag nys om att man kunde vidareutbilda sig till arkivarie om man redan hade en kandidat i exempelvis historia – då föll bitarna på plats, säger han.

Idag jobbar han bland annat med gallringsbeslut, det vill säga att bestämma vad som ska sparas och inte.

– Allt kan inte slutförvaras. Vi måste gallra.

Ett av bevarandekriterierna är att det måste finnas en tydlig målgrupp, till exempel forskare eller privatpersoner.

– Gamla betyg och journaler är väldigt populärt att fråga efter. Däremot kvitenser, vem är intresserad av det om hundra år? säger Johan.

Anette, som ofta möter folk i växeln, fyller i. – Släktforskare är en annan målgrupp. De vill ofta veta mer om familjemedlemmar som varit på sjukhus eller barnhem.

För att Regionarkivet ska slutförvara handlingar åt förvaltningarna behöver de motivera varför materialet bör sparas. Sedan får Johan och hans kollegor bedöma om argumenten håller.

”

Allt kan inte slutförvaras. Vi måste gallra. Ett av bevarandekriterierna är att det måste finnas en tydlig målgrupp, till exempel forskare eller privatpersoner.

Johan Lindgren,
arkivarie på Regionarkivet

”

Om en privat vårdgivare lägger ner kan det plötsligt komma tusentals, aktiva journaler som kommer att efterfrågas i stor mängd.

Anette Hagvall,
arkivarie på
Regionarkivet

Samtidigt finns det lagar som styr vad som måste bevaras, och hur länge. Trots det är beslutet inte alltid självklart. Ofta behövs ett samarbete för att landa rätt, menar Johan. – Vi jobbar ibland med väldigt tekniska förvaltningar, som Stadsmiljönämnden eller Kretslopp och vatten. Vi kan inte alla deras facktermer och de vet inte alltid vad som är viktigt ur ett bevarandeperspektiv. När det är kluriga fall är det tur att vi har så många duktiga medarbetare och arkivarier ute i verksamheterna som kan hjälpas åt att tolka.

EN ANNAN DEL av Johans jobb handlar om tillsyn – att åka ut till myndigheter och se till att de följer arkivlagen: Finns det en dokumenthanteringsplan? Har de alla handlingar de behöver?

– Papper måste stå i ett visst klimat, och man måste tänka på saker som brandrisk och fuktrisk, säger Johan.

Det bästa är när han märker att rådgivningen gör skillnad.

– Jag gjorde en tillsyn på ett arkiv som var helt bedrövligt. De fick underkänt på allt. Men så kom jag tillbaka i våras och då hade de byggt en helt ny lokal. Den bästa jag sett!

FLÄKTARNA SURRAR. Anette sträcker sig efter ett långt rep som dinglar ner från taket.

– Vi drar med oss ljuset så här, säger hon och pekar mot lamporna som sitter på skenor.

Hon visar oss två kolosser till brädden fyllda med bruna kartonger.

– Snyggt boxlagt, berömmar Johan.

Anette tar oss vidare till en annan favorit – en hel sektion med röntgenkuvert i prydliga rader.

– De här är väldigt fint uppställda, säger hon. På andra ställen är det ofta blandat, höga och låga och vita och bruna kuvert.

Struktur och noggrannhet är avgörande om man jobbar här, annars blir arkivet snabbt en röra, menar Johan.

– Myndigheter gör ibland omorganisationer, vilket påverkar arkivbildningen. Det ställer till det för oss som har det här långa tidsperspektivet.

Han tillägger att det ibland är nödvändigt att organisera om, men att det kan vara bra att vara medveten om följderna. Att byta namn på en förvaltning är till exempel något som kan verka harmlöst, men som får konsekvenser i arkiven.

– Då måste vi göra hänvisningar överallt, säger Anette.

Enligt henne är det ofta lite av ett detektivarbete att hitta i arkivet.

– Låt säga att en förvaltning vill ha ett gammalt avtal, men det är inte säkert att det ens står "avtal" på pappret. Då gäller det att tänka: Vem tog beslutet? I vilken nämnd? Och så får man börja leta. Vi sitter alltså inte och bladlar igenom varje papper, utan vi måste veta på ett ungefär.

– Vi hittar det mesta, men många gånger tar det lite tid, säger hon.

När man ser mängden papper kan man undra varför man inte bara digitaliserar allt.

Men både Anette och Johan menar att det fysiska arkivet är här för att stanna.

– Även digitala handlingar måste sparas på rätt sätt. Man kan inte ha en viktig fil på någon gammal CD. Och bara för att något är digitalt, betyder det inte att det tar mindre plats, förklarar Anette.

Johan instämmer.

– Många undrar varför deras gamla betyg inte finns digitalt. Men det skulle vara en enorm kostnad att skanna in allt.

– Precis. Gamla handlingar som är på papper kommer fortsätta vara på papper, säger Anette.

ETT MINDRE URVAL av Regionarkivets samlingar finns på Digitalt museum, där allmänheten kan söka bland tusentals kartor, ritningar och foton.

– Spårvägarnas bildarkiv ligger till exempel ute nu. Det är rätt kul att se hur staden såg ut förr, säger Johan.

Förutom utlämningar jobbar Anette med rådgivning kring långtidsförvaring. Hon gillar variationen i arbetet – att få möta människor och jobba med olika förvaltningar.

– Många tror att Regionarkivet kommer och hämtar handlingarna. Men det är verksamheterna själva som ska packa och leverera. Då får vi ofta förklara hur det ska göras – att det ska vara boxlagt och sorterat i exempelvis personnummerordning. Ibland åker vi ut och stöttar med rådgivning så att det blir rätt gjort, säger Anette.

I perioder kan det vara stressigt.

– Om en privat vårdgivare lägger ner kan det plötsligt komma tusentals, aktiva journaler som kommer att efterfrågas i stor mängd, säger hon.

PÅ FRÅGAN VAD som är bäst med jobbet, svarar Anette och Johan enstämmigt:

– Arbetskamraterna.

Intervjun går mot sitt slut, men en fråga har legat och grott hos fotografen: Har de problem med silverfiskar?

Anette nickar.

– Faktiskt, en gång kom några flyttgubbar hit med en pall med ritningar. Då såg jag till min fasa att en silverfisk hade följt med pallen in. Jag kastade mig fram...

Anette spelar upp scenen: ett snabbt utfall, och foten som trycks ner för att oskadliggöra inkräktaren mot golvet.

– Vi har hundratals fällor. Senast hittade vi en enda silverfisk, i en enda fälla, säger hon. Återigen: noggrannhet lönar sig. ●

Trots den digitala tekniken kommer gamla papper och böcker vara en stor del av Regionarkivet även i fortsättningen. Dels är det en kostnadsfråga och dels innebär en digitalisering inte per automatik att dokumenten tar mindre plats.

”

Struktur och noggrannhet är avgörande om man jobbar här, annars blir arkivet snabbt en röra.

Johan Lindgren,
arkivarie på Regionarkivet.

Johan Lindgren och Anette Hagvall visar några av Regionarkivets 130 000 hyllmeter. Här bevaras allt från gamla skolbetyg till landstingshandlingar och journaler från 1800-talet.

Därför drabbas kvinnor ofta av stressrelaterad ohälsa

I en tid när sjukskrivningar för stressrelaterad psykisk ohälsa ökar, sticker en grupp ut särskilt tydligt – kvinnor drabbas mer än dubbelt så ofta som män. Lisa Björk är forskare på Institutet för stressmedicin och undersöker om psykisk ohälsa och stress kan förebyggas på arbetsplatser.

Försäkringskassans senaste lägesrapport visar att kvinnor löper dubbelt så stor risk att sjukskrivas för psykisk ohälsa jämfört med män. Under 2023 var 111 000 sjukskrivna på grund av psykiatriska diagnoser, av dessa var 73 000 kvinnor och 38 000 män. Särskilt utsatta är kvinnor i åldrarna 30–39 år, där stressrelaterade diagnoser som utmattningssyndrom dominerar.

– Könsskillnaderna i sjukskrivningsmönstret kan inte förklaras av biologiska faktorer. Det verkar snarare handla om en livsstil som är ojämnt fördelad, där kvinnor utsätts för mer belastning, säger Lisa Björk, docent i arbetsvetenskap.

EN AVGÖRANDE orsak till skillnaden är att kvinnor och män arbetar i olika sektorer med skilda arbetsvillkor. Kvinno-dominerade yrken inom vård, omsorg och utbildning präglas ofta av hög arbetsbelastning, emotionella krav och begränsade resurser.

– I dessa yrken finns konflikter mellan de krav som ställs och de resurser som tillhandahålls. När personalen ständigt måste kompromissa mellan kvalitet och kvantitet uppstår en stress som över tid kan leda till utmattning.

FÖRUTOM MEDICINSK och beteendevetenskaplig kunskap menar Lisa Björk att vi även kan ha god hjälp av samhällsteori när vi ska förklara den ökade stressen. Hon lyfter fram Hartmut Rosas accelerationsteori som pekar ut tre områden där allt går snabbare: tekniken utvecklas fortare, sociala förändringar sker oftare och vi försöker klämma in fler aktiviteter på mindre tid. Lisa Björk ser kopplingar till

dagens senmoderna samhälle där det pågår en ständig acceleration och vi förväntas prestera mer på kortare tid inom alla livsområden.

– Utmattning kan förstås som följden av en kamp om erkännande som börjar om på nytt varje dag och som uppstår av att hela tiden ta sig uppåt i en halkig uppförsbacke, förklarar hon.

LISA BJÖRK MENAR att kvinnor möjligen anpassar sig snabbare eller bättre än männen till accelerationen, eller att de gör det på fler områden i livet. I stället för att ge oss på ”prestationsprinsessorna” uppmanar hon att ge oss på ”prestations-samhället”.

Rent fysiologiskt är stress en överlevnadsreaktion där kroppen förbereder

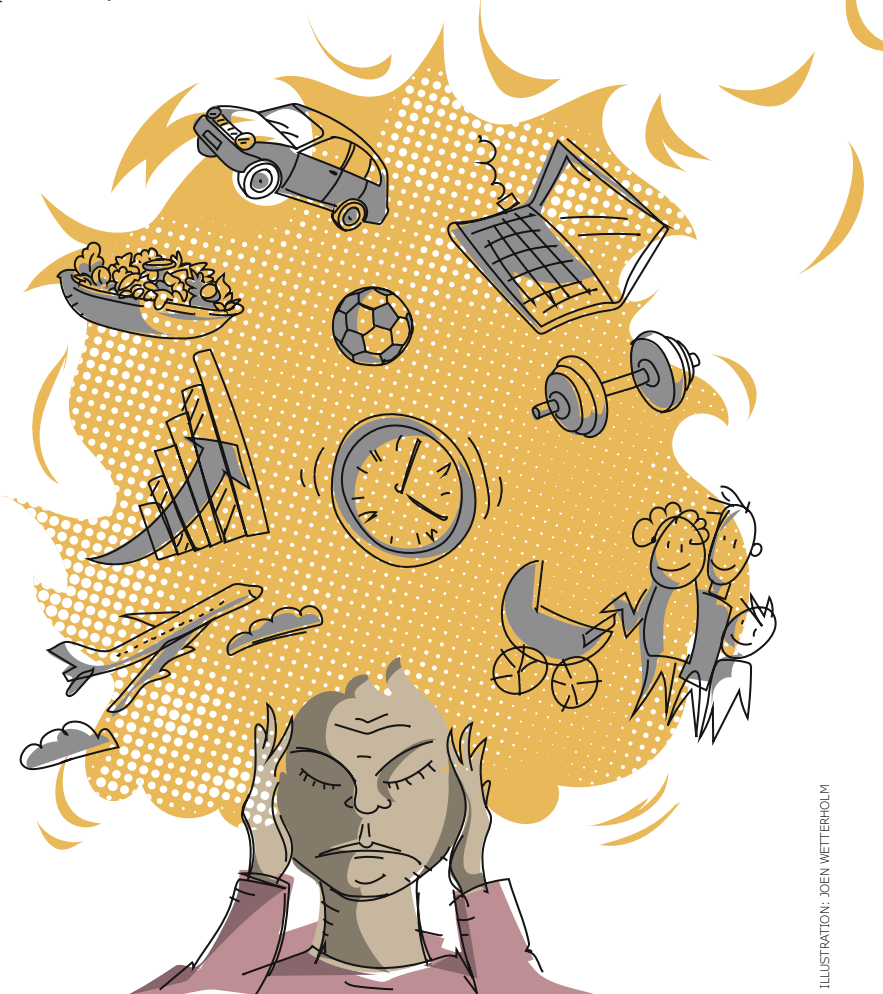

ILLUSTRATION: JOEN WETTERHOLM

sig för kamp eller flykt. När hjärnan uppfattar ett hot aktiveras det sympatiska nervsystemet: blodtrycket ökar, andningen blir snabbare och musklerna förses med mer syre. För att må bra behöver vi regelbunden aktivering av det parasympatiska nervsystemet – kroppens återhämtningssystem. Men i dagens samhälle bär många kvinnor en dubbel arbetsbörda. Trots framsteg i jämställdhetsarbetet tar kvinnor fortfarande ett större ansvar för obetalt hushållsarbete, barnomsorg och omhändertagande av anhöriga. Detta minskar möjligheten till nödvändig återhämtning.

För att vända trenden med ökande stressrelaterad ohälsa bland kvinnor krävs insatser på flera nivåer. – Vi behöver ta gemensamt ansvar för accelerationens permanenta eller tillfälliga offer, säger Lisa.

I FÖRSÄKRINGSKASSANS rapport betonas även behovet av ett förebyggande arbetsmiljöarbete som tar hänsyn till könsskillnader i arbetsvillkor och förväntningar. Endast genom att adressera de strukturella orsakerna till stress kan vi skapa ett hållbart arbetsliv för alla.

Text: Erica Morgansdotter

Vägen framåt – vad krävs för förändring?

- Jämnare fördelning av hemarbetet.
- Förbättrad arbetsmiljö inom kontaktyrken och välfärdssektorn.
- Balans mellan krav och resurser i arbetet.
- Tid för återhämtning.
- Samhällsförändring genom att ifrågasätta accelerationssamhället och skapa vad Rosa kallar "långsamhetsoaser" – platser där vi tillåts vara utan ständiga prestationskrav.

Naturbruksskola utmanar könsnormer i skogsbranschen

Naturbruksskolan i Svenljunga vill förändra köns-segregationen i skogsbranschen. Nu har initiativtagaren Agneta Larsson tilldelats VGR:s jämställdhetspris 2025.

På Naturbruksskolan i Svenljunga har det pågått ett jämställdhetsarbete i flera år. Satsningen ledes sedan två år av Agneta Larsson, verksamhetsutvecklare på Naturbruksförvaltningen, och nyligen fick hon ta emot VGR:s jämställdhetspris för sitt framgångsrika arbete. Satsningen har fokuserat på att skapa en bättre arbetsmiljö genom att utmana hindrande normer och förbättra jämställdheten i den traditionellt mansdominerade skogsbranschen.

– Det är verkligen en stolhet. Det har aldrig hänt tidigare att vi fått ett pris för något vi har betalt att göra. Det tycker jag är häftigt, säger Agneta.

PRISER är ett erkännande av förvaltningens långsiktiga och strategiska arbete med jämställdhetsfrågor. Något som Agneta ser som betydelsefullt.

– Det är ett synliggörande av vikten av jämställdhetsfrågor. En bekräftelse på att vi gör skillnad, inte bara i skogen utan i samhället i stort, säger hon.

DET SOM UTMÄRKER Naturbruksskolan i Svenljunga är att jämställdhetsarbetet sker på flera nivåer samtidigt. Medan många satsningar enbart fokuserar på eleverna har man här valt att arbeta brett, med personal, elever och strukturer.

– Innan har vi framförallt jobbat med frågan om arbetskläder, där vi sett att villkoren är olika för män och kvinnor när det kommer till skyddskläder. Men vi ville ta arbetet ett steg längre, berättar hon.

De började med att utbilda personalen eftersom lärarna är förebilder som ska prata med eleverna om jämställdhetsfrågor.

Alla elever på Naturbruksskolan i Svenljunga får gå en digital jämställdhetsutbildning som ger en introduktion till jämställdhets- och inkluderingsfrågor.

FOTO: SOFIA SABEL

av de kvinnliga eleverna faktiskt tar examen.

JÄMSTÄLLDHETSARBETET har en direkt koppling till arbetsmiljön, både för personalen på skolan och för elevernas framtida yrkesliv.

– Vi har börjat prata om hur vi är varandras arbetsmiljö och hur jargong och normer kan påverka den. På en yrkesutbildning står ofta yrkeslärarna högst i rang hos eleverna. Hur påverkar det arbetsmiljön och möjligheterna för de gymnasiegemensamma ämneslärarna? Förklarar Agneta.

LÄRAREN LENNART ANDERSSON

berättar att de jobbar kontinuerligt med jämställdhet och hoppas att fler tjejer ska hitta till skolan.

– Även om antalet tjejer är färre måste utbildningen ge dem samma villkor och förutsättningar som killar, säger han.

Enligt Agneta är en av framgångsfaktorerna att man har låtit arbetet ta tid och inte stressat fram resultat. Man har också dragit nytta av andra initiativ och samarbetat brett med olika aktörer.

– Det är ju en personlig utveckling som måste ske för att vi ska kunna förändra vårt beteende, våra mönster och synliggöra var vi är i normen. Det behöver ta lite tid, avslutar hon. ●

Text: Erica Morgansdotter

Agneta Larsson

FOTO: NATURBRUKSSKOLAN

erfarenheter från arbetsplatsförlagt lärande (APL). Flera kvinnliga elever vittnade om att de behövt visa sin kompetens mycket mer än sina manliga klasskamrater.

– Flera kvinnliga elever berättar att de fått kontroller eller haft handledning på ett helt annat sätt på sin APL än vad de manliga eleverna har fått, berättar Agneta.

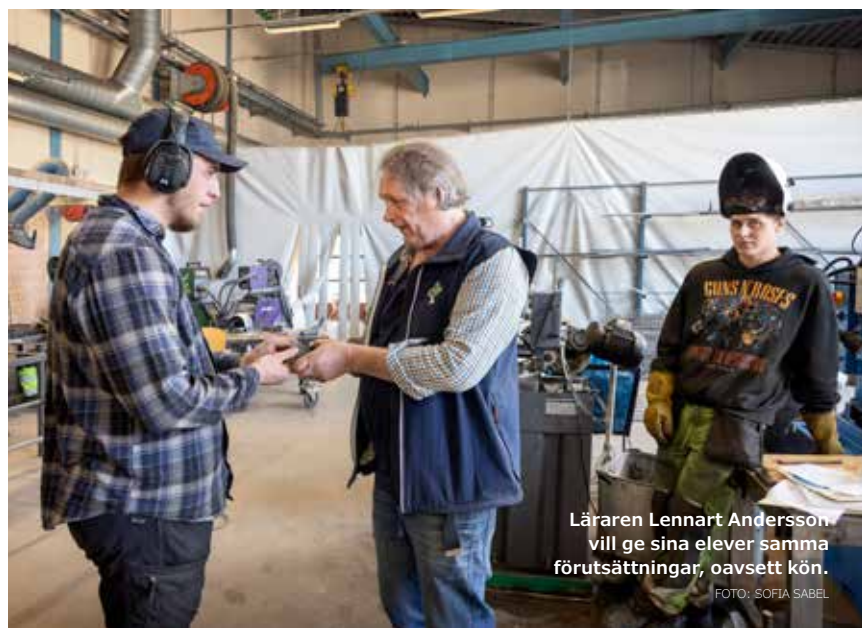
När de manliga eleverna hörde detta blev de förvånade. De hade inte alls utsatts för samma granskning, trots att statistiken visar att en större andel

– Och det är inte så himla lätt som man ibland kan tro, säger Agneta.

ELEVERNA PÅ SKOLAN får genomgå en digital jämställdhetsutbildning som är framtagen av Gröna arbetsgivare tillsammans med Skogsbrukets yrkesnämnd. Utbildningen erbjuder en enkel ingång till viktiga jämställdhets- och inkluderingsfrågor, och ett ledningsstöd riktat mot lärare och rektorer.

– Det är inte en självklarhet att stå inför en klass och prata om jämställdhetsfrågor. Det är ingenting som lärarna har med sig starkt i sin utbildning, så det handlar om att ge dem den kompetens de behöver för att kunna känna sig bekväma, säger Agneta.

Ett genombrott i arbetet kom när eleverna började dela med sig av sina

Läraren Lennart Andersson vill ge sina elever samma förutsättningar, oavsett kön.

FOTO: SOFIA SABEL

Alice Andersson, Evald Sandin och Linnea Qvicklund studerar på Naturbruksskolan i Svenljunga.

FOTO: SOFIA SABEL

VGR:s interna jämställdhetspris

- Priset delas ut årligen till en medarbetare eller verksamhet
- Jämställdhetspriset är på 50 000 kronor
- Mottagaren ska ha arbetat framgångsrikt med jämställdhet
- Bygger på olika teman årsvis, 2025 är temat hållbart arbetsliv

Ur personalutskottets motivering till priset

”Agneta har tillsammans med skolan arbetat med både praktiska och teoretiska moment där arbetskläder och arbetsmiljön har varit i fokus, samtidigt som personal och elever fått kunskap och arbetat med sina värderingar om normer och värdegrund. Genom Agnetas stora drivkraft i ämnet skapar hon ett engagemang som har spridit sig på Naturbruksskolan i Svenljunga.”

”Skogsbranschen är en köns-segregerad bransch. Det som Agneta så starkt bidragit till här är så viktigt för att rusta eleverna för en framtid där både de själva, skolan, näringslivet och samhället gör sitt bästa för jämställdhet i skogen”

säger Patrick Nzamba, HR-direktör.

Så tycker eleverna om jämställdhetsarbetet

”Jag tycker det är viktigt. Det innebär att man ska få kläder som sitter och passar bra, i stället för herrmodeller som inte sitter bra.”

Alice Andersson, går Upplevelseturism Outdoor

”Det jag har märkt av jämställdhetsarbetet är att tjejer och killar har samma förutsättningar när vi är ute och jobbar. Som anpassade redskap och så vidare. Det gör att arbetet passar alla oavsett vem man är.”

Evald Sandin, går Skogsmaskinförare

”Jämställdhetsarbetet ger mig bättre förutsättningar i min utbildning. Bland annat har vi arbetskläder som är anpassade för tjejer”

Linnea Qvicklund, går Upplevelseturism Outdoor

Guide till jubilerande guide

I år är det tio år sedan VGR lanserade en övergripande hälso- och arbetsmiljöguide för hela regionen. Dessförinnan hade förvaltningar och bolag tagit fram sina egna rutiner.

Steg för steg ger den digitala guiden stöd och tydliga riktlinjer, anpassade till utmaningen i fråga, för ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Sedan starten har guiden fått en unik ställning i Sverige och även användare utanför regionen hittar till den. Arbetslust gratulerar till tioårsjubileet och bjuder på en guide till guiden.

När?

Guiden kan användas vid olika tillfällen och situationer, beroende på det behov din enhet eller verksamhet har.

Det finns allt från övergripande guider om arbetsbelastning, organisatorisk och social arbetsmiljö, kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier, senior arbetskraft och systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) till mer specifika guider om smittrisker, buller, nattarbete och kemiska produkter.

Vad?

Guiden bygger på aktuell arbetsmiljöforskning och uppdateras regelbundet med ny kunskap.

Innehållet utgår ifrån Arbetsmiljöverkets författningssamling, så kallade AFS:ar, som reglerar arbetsmiljöarbetet på svenska arbetsplatser.

Innehållet styrs även av VGR:s egna riktlinjer och direktiv.

Hur?

Genom att steg för steg följa en vald guide. Alla guiderna följer samma mönster. De inleds med en sammanfattande beskrivning, förklaring av vissa begrepp och presentation av de

riktlinjer från Arbetsmiljöverket och styrdokument från VGR som guiden bygger på. Därefter följer fem till sex konkreta steg, checklistor och mallar. Avslutningsvis finns en uppdelning av ansvarsområden, fördelat på olika roller, från chef, medarbetare, HR och skyddsombud till politiker och förvaltningar.

Vem?

Chefer, HR-personal, skyddsombud och andra som arbetar med och har ansvar för arbetsmiljön.

Var?

Öppet för alla på www.vgregion.se

Varför?

”Det är en tydlig och lättanvänd digital handbok som hjälper dig att direkt komma i gång med ditt arbetsmiljöarbete” säger arbetsmiljöingenjör och guideutvecklare Maria Backström.

Nytt!

I år påbörjas arbetet med att utveckla en Chatbot till guiden som kan svara på användarnas frågor.

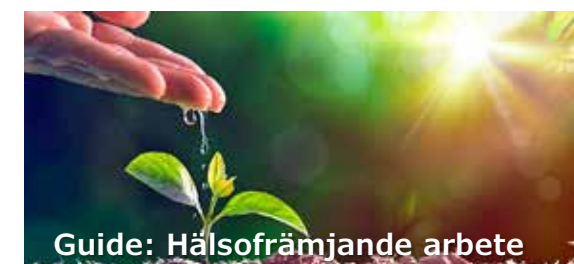
Har du frågor om guiden eller kanske förslag på förbättringar. Skriv gärna till: guiden.hoa@vgregion.se

Några av de många inriktningar av arbetsmiljöarbete som finns att välja på i guiden.

BILDER: VGR

Guide: Distansarbete

Guide: Hälsofrämjande arbete

Guide: Arbetsutrustning

Guide: Arbete vid bildskärm

Guide: Senior arbetskraft

Blåvita sköldar ska skydda kulturarv vid krig

Akvedukter och slussar i Häverud och Upperud i Dalsland ska också skyddas.

Historiska byggnader, arkeologiska platser och andra kultur-egendomar kan bli måltavlor vid krig. För att skydda våra kulturarv, som är viktiga för vår historia, nationella identitet och försvarsvilja, ska de märkas med blåvit sköld.

– Det är en internationell symbol vars skydd bättnar i folkrätten. Om objektet blir förstört i krig kan möjligheterna att utkräva ansvar stärkas, säger Mats Herklint, chef på Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har gett VGR:s Kulturförvaltning i uppdrag att märka upp 94 byggnader och miljöer

i länet. Arbetet, som påbörjades i våras, fortsätter under sommaren. Bland annat ska Östra kyrkogården i Göteborg med

judiska begravningsplatsen, Mossebo kyrka i Tranemo och Stola Herrgård i Lidköping märkas med den blåvita skölden.

Under året har Mats Herklint och hans kollegor, i samråd med Försvarsmakten och ägare av egendomarna, valt ut objekten som ska märkas.

– Urvalet ska spegla det som är kulturhistoriskt unikt för länet. Vilka objekt som får märkningen kan komma att utökas och förändras över tid, säger han.

Forskaren tipsar:

” Ägna dig tillräckligt mycket åt det som forskarna kallar passiva aktiviteter, det vill säga inte kräver att vi är fysiskt aktiva, bjuder till och är sociala. Man kan med fullt vetenskapligt stöd säga att det som känns trevligt och behagligt är nyttigt. Att exempelvis få känna sig fri

att göra lite vad man har lust med och umgås med dem man trivs bäst tillsammans med är en av de viktigaste ingredienserna i återhämtning.

Kerstin Wentz, överpsykolog och forskare på Arbets- och miljömedicin på Sahlgrenska Universitetssjukhuset, till VGRfokus.

Tips: Blodomlopp på distans

Visst du att det även går delta i Sveriges största motionslopp – Blodomloppet – på distans? Spring eller gå, fem eller tio kilometer, på valfri plats och när det passar bäst för dig. Loppet ska genomföras någon gång mellan den

1 januari – 31 december. Det går delta både individuellt och i lag.

Här kan du läsa mer om Blodomloppet på distans:

Femte Kvalitetsfestivalen invigd

Sedan 2020 arrangerar Sjukhusen i väster en filmfestival för att sprida kunskap om och inspirera till förbättringsarbeten.

Kvalitetsfestivalen fungerar som en arena för erfarenhetsutbyte och goda idéer genom att kollegor berättar om sitt arbete i korta filmer.

Årets festival består av tio utvalda bidrag som bland annat visar hur kreativa idéer lett till noll uteblivna besök på en mottagning och hur olika patientgrupper får snabbare och jämlikare vård tack vare samverkan. **Du hittar festivalen på VGR:s intranät.**

Sommarpannkakor med ricotta och citron

Vad passar lika bra till långa semesterfrukostar som till brunch i trädgården? Jo, små fluffiga pannkakor smaksatta med citron, ricotta och vallmofrön.

Ingredienser 4 portioner

- 3 dl vetemjöl
- 2 tsk bakpulver
- 2 msk strösocker
- 1/2 tsk salt
- 2 äggulor
- 2 dl mjölk
- 2 dl ricottaost
- 1 tsk vaniljpulver
- 1 msk finrivet citronskal
- 1 msk vallmofrön

Blanda alla torra ingredienser i en bunke. Lägg äggulorna i en bunke och vispa ihop med mjölk och ricotta.

Rör ner vaniljpulver, citronskal och vallmofrön. Vispa äggvitan fluffig i en annan bunke.

Vispa ner de torra ingredienserna i äggulesmeten och vänd sist ner äggvitan.

Stek små pannkakor i smör på medelvärme. Servera med smör och gärna lönsirap.

Källa: ICA

30 ... är den vecka då flest svenskar är på semester. Samtidigt visar en färsk undersökning att mer än hälften skulle föredra ett annat upplägg än den klassiska industrisemestern. – Till syvende och sist handlar det om att människor önskar få mer makt och inflytande över arbetstiden och semestern, säger Ann-Therése Enarsson, vd på Futurion som genomfört undersökningen.

Patienters konst berättar om Lillhagens sjukhus

Mirja Seppänen Akrylmålning. Utan titel, 1972

FOTO: MEDICINHISTORISKA MUSEET

I Medicinhistoriska museets samling finns en stor mängd konst som skapats av patienter på Lillhagens sjukhus, där det bedrevs psykiskt vård i Göteborg mellan 1932 och 2013. Nu visas en del av den på Göteborgs stadsmuseum i utställningen Lillhagen i färg: konstnärliga uttryck från den psykiatriska vården.

Utställningen består av över hundra verk, främst tavlor men också många keramikfigurer, som skapats i den studie- verksamhet som bedrevs på sjukhuset.

– Kring förra sekelskiftet uppstod

tanken att kreativitet kunde vara läkande vid psykisk sjukdom, genom att frilägga och bearbeta dolda aspekter av den inre världen, berättar Johannes Nordholm som är psykolog, konstpedagog och konstskribent som bidragit med underlag till utställningen.

Lillhagen i färg skildrar en del av Göteborgs historia och ger en inblick i en verksamhet som en gång var en av stadens största arbetsplatser.

Utställningen på Stadsmuseet visas till och med 29 mars 2026.

Hållbart arbete inom urologi och kollektivtrafik belönas

I artikeln på sidan 13 har Arbetslust berättat om Agneta Larsson som tilldelats VGR:s jämställdhetspris 2025 för sitt arbete på Naturbruksskolan i Svenljunga. **Men vem fick VGR:s hållbarhetspris 2025?** Jo, urologimottagningen vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset och Anna-Karin Wikman på Västtrafik. Urologimottagningen fick priset för ett uppföljningsprogram där cystoskopi ersätts med urinprov, vilket

leder till förbättrad hälsa för patienter, sparade resurser för sjukvården och minskad miljöpåverkan. Anna-Karin Wikman belönas för sitt arbete med forumet Aktiv involvering där personer med olika typer av funktionsnedsättningar kan involveras i utvecklingen av kollektivtrafiken.

På VGR Fokus kan du läsa mer om VGR:s hållbarhetspris och jämställdhetspris.

Vanias arbete

stärker paraidrottare och deras rättigheter

När Nicolina Pernheim vann brons i judo i paraolympiska sommarspelen förra året jublade Vania Timback. Troligtvis lite mer än de flesta. För Vania arbetar med VGR:s parasportstipendium och Nicolina är en av många idrottare och förebilder som hedrats genom åren.

I en av de gamla regementsbyggnaderna i Kviberg i östra Göteborg tränar och tävlar atleter från hela Västsverige. Där ligger Pjäshallen som är en av få sporthallar i sitt slag, fullt anpassad för personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

VANIA TIMBACK arbetar vanligtvis på Regionens hus men idag har hennes arbete tagit henne till Pjäshallen.

– Mitt arbete är främst strategiskt och det betyder en del kontorsarbete. Då är det härligt att komma hit, kanske träffa idrottare eller ha möte med Västra Götalands Parasportförbund som har sina lokaler här, säger hon.

Vania är regionutvecklare på kulturförvaltningen och arbetar med frågor som rör mänskliga rättigheter. Framför allt jobbar hon med att öka inkluderingen av funktionsnedsatta personer genom sport och att främja nationella minoriteter.

HON HANDLÄGGER ÄRENDEn som kulturnämnden ska ta beslut om, och det är ett sådant ärende som kan förklara varför Vania blir lite extra glad när Nicolina Pernheim vann brons i Paralympics.

– Hon är en parasportstipendiat och jag har äran att tillsammans med Västra

Götalands Parasportförbund och RF-SISU bedöma och föreslå stipendiater till kulturnämndens ordförande.

VGR:S PARASPORTSTIPENDIUM delar varje år ut 200 000 kronor till aktiva idrottare med funktionsnedsättningar som har gjort utmärkta prestationer och är förebilder för andra att börja idrotta.

Vanias engagemang för mänskliga rättigheter började redan hemma i Brasilien när hon arbetade som idrottslärare och deltog i ett projekt för funktionsnedsatta personer.

– Det brasilianska samhället har stora sociala skillnader och funktionsnedsatta personer behöver ofta kämpa för att tillgodose sina rättigheter.

När Vania senare utbildade sig till jurist valde hon att skriva om mänskliga rättigheter i sin examensuppsats. Så småningom tog kärleken henne till Sverige och här väcktes en fascination

för den offentliga sektorns roll i samhället. Vania hittade en påbyggnadsutbildning inom förvaltning, och när hon började arbeta med mänskliga rättighetsfrågor på VGR kunde alla livsval och vägar förenas i en.

– I mitt nuvarande arbete får jag användning av allt jag har gjort, säger hon.

I Pjäshallen hänger en affisch om parastipendiet. På en av bilderna syns Nicolina Pernheim. Det har hunnit bli många västsvenska parasportidrottare som belönats med stipendiet sedan det började att delas ut 2001. Vania betonar betydelsen av att bli sedd och bekräftad. Och att ha goda förebilder.

– Jag tror inte att det är en slump att den svenska OS-truppen vid de senare spelen har bestått av en stor andel västsvenska idrottare, säger hon.

Text: Åsa Rehnström